

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

Bryssel den XXX
[...](2011) XXX utkast

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

**om tillämpning av Europeiska unionens regler om statligt stöd på ersättning för
tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse**

1. MEDDELANDETS ÄNDAMÅL OCH TILLÄMPNINGSOMRÅDE

1. Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är inte bara förankrade i Europeiska unionens gemensamma värderingar utan spelar även en central roll för att främja social och territoriell sammanhållning. EU och medlemsstaterna måste, inom ramen för sina respektive befogenheter, sörja för att sådana tjänster utförs på grundval av principer och villkor som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter.
2. Vissa tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kan tillhandahållas av offentliga eller privata företag¹ utan särskilt ekonomiskt stöd från myndigheter i medlemsstaterna. Andra tjänster kan tillhandahållas endast om den berörda myndigheten erbjuder leverantören ekonomisk ersättning. I avsaknad av särskilda EU-bestämmelser har medlemsstaterna i regel full frihet att själva besluta hur deras tjänster av allmänt ekonomiskt intresse bör organiseras och finansieras.
3. Syftet med detta meddelande är att klargöra de viktigaste begreppen som ligger till grund för tillämpningen av reglerna för statligt stöd på ersättning för allmännyttiga tjänster². Det är därför inriktat på de krav avseende statligt stöd som är mest relevanta när det gäller ersättning för allmännyttiga tjänster och ska inte förstås så att det ger allmän vägledning om tillämpningen av reglerna om statligt stöd på andra områden.
4. Parallellt med detta meddelande utfärdar kommissionen en särskild förordning om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som klargör att vissa kompensationsåtgärder inte utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 107 i EUF-fördraget³, ett beslut⁴ som förklarar vissa typer av ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse förenliga med fördraget enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget och undantar dem från anmälningsskyldigheten enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget, och rambestämmelser som fastställer på vilka villkor statligt stöd till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som inte omfattas av beslutet kan förklaras förenligt med artikel 106.2 i EUF-fördraget⁵.
5. Detta meddelande påverkar inte tillämpningen av andra bestämmelser i EU-lagstiftningen, bl.a. de som gäller offentlig upphandling. Om en myndighet beslutar att anförtro en tredje part tillhandahållandet av en tjänst är den skyldig att följa tillämplig EU-lagstiftning om offentlig upphandling, som härrör från artiklarna 49–56 i EUF-fördraget, EU-direktivet om offentlig upphandling⁶ och sektorspecifika

---

¹ Enligt artikel 345 i EUF-fördraget ska fördragen inte i något hänseende ingripa i medlemsstaternas egendomsordning. Följaktligen diskriminerar konkurrensreglerna inte företag på grundval av om de är offentlig- eller privatägda.

² Ytterligare vägledning ges i *Guide to the application of the European Union rules on state aid, public procurement and the internal market to services of general economic interest, and in particular to social services of general interest*, SEK(2010) 1545 slutlig, 7.12.2010.

³ [Reference to be inserted].

⁴ [Reference to be inserted].

⁵ [Reference to be inserted].

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (EUT L 134, 30.4.2004, s. 1) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om

regler⁷. Även i de fall där EU:s upphandlingsdirektiv helt eller delvis är icke-tillämpliga (t.ex. för tjänstekoncessioner och tjänstekontrakt som förtecknas i bilaga II B till direktiv 2004/18/EG⁸, inklusive olika typer av sociala tjänster), måste tilldelningen ändå uppfylla fördragets krav på insyn, likabehandling, proportionalitet och ömsesidigt erkännande⁹.

6. Utöver de frågor som tas upp i detta meddelande samt i beslutet och rambestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse kommer kommissionen att besvara enskilda frågor som uppkommer i samband med tillämpningen av reglerna om statligt stöd på tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Den kommer att göra detta bl.a. genom sin interaktiva informationstjänst om tjänster av allmänt intresse, som finns tillgänglig på kommissionens webbplats¹⁰.
7. Innehållet i detta meddelande påverkar inte tillämpningen av Europeiska unionens domstols relevanta rättspraxis.

2. ALLMÄNNA BESTÄMMELSER SOM AVSER BEGREPPET STATLIGT STÖD

2.1. Begreppen företag och ekonomisk verksamhet

8. På grundval av 107.1 i EUF-fördraget är reglerna om statligt stöd i allmänhet endast tillämpliga om mottagaren är ett "företag". Huruvida den som tillhandahåller en tjänst av allmänt intresse ska betraktas som ett företag är därför grundläggande för tillämpningen av reglerna om statligt stöd.

2.1.1. Allmänna principer

9. Europeiska unionens domstol har konsekvent definierat företag som enheter som utövar ekonomisk verksamhet, oberoende av deras rättsliga ställning och hur de finansieras¹¹. Klassificeringen av en viss enhet som ett företag beror därför helt och hållet på vilken typ av verksamhet den bedriver. Denna allmänna princip har fyra viktiga konsekvenser:

- För det första är det inte avgörande vilken status enheten har enligt nationell lagstiftning. Det kan t.ex. hända att en enhet som klassificeras som en sammanslutning eller en idrottsförening enligt nationell lagstiftning ändå måste betraktas som ett företag i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget. Det enda relevanta kriteriet i detta hänseende är om företaget bedriver en ekonomisk verksamhet.

---

samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster (EUT L 134, 30.4.2004, s. 114).

⁷ Se t.ex. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70 (EUT L 315, 3.12.2007, s. 1).

⁸ Se fotnot 4.

⁹ Mål C-324/98, Telaustria Verlags GmbH och Telefonadress GmbH mot Telekom Austria AG, REG 2000, s. I-10745, punkt 60 och kommissionens tolkningsmeddelande om gemenskapsrättens tillämplighet på upphandlingskontrakt som inte, eller bara delvis, omfattas av direktiven om offentlig upphandling (EGT C 179, 1.8.2006, s. 2).

¹⁰ http://ec.europa.eu/services_general_interest/registration/form_en.html.

¹¹ De förenade målen C-180/98 till C-184/98, Pavlov m.fl.

- För det andra kan två separata juridiska personer anses utgöra en ekonomisk enhet vid tillämpningen av reglerna för statligt stöd. Den ekonomiska enheten betraktas då som det berörda företaget. I detta sammanhang undersöker Europeiska unionens domstol förekomsten av en kontrollerande andel eller funktionella, ekonomiska eller organiska förbindelser¹². Å andra sidan är en enhet som inte i sig tillhandahåller varor eller tjänster på en marknad inte ett företag bara för att den äger aktier, ens om det är fråga om ett majoritetsinnehav, om innehavet endast ger upphov till utövandet av de rättigheter som är knutna till ställningen som aktieägare eller delägare samt, i förekommande fall, mottagande av utdelningar, som endast är frukten av ägandet av en tillgång¹³. Också de normala kontrollrättigheter som följer med ett sådant majoritetsinnehav är inte i sig tillräckliga för att skapa ett enda företag på gruppnivå.
  - För det tredje är tillämpningen av reglerna om statligt stöd inte beroende av om enheten har skapats för att generera vinst. Enligt EU-domstolarnas rättspraxis kan även ideella enheter erbjuda varor och tjänster på en marknad¹⁴. Om så inte är fallet faller icke-vinstdrivande leverantörer naturligtvis helt utanför kontrollen av statligt stöd.
  - För det fjärde är klassificeringen av en enhet som företag alltid relaterad till en särskild verksamhet. Ett företag som utför både ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet är att betrakta som ett företag endast med avseende på det förra.
10. För att klargöra distinktionen mellan ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet har domstolen konsekvent slagit fast att all verksamhet som går ut på att erbjuda varor och tjänster på en marknad utgör ekonomisk verksamhet¹⁵.
11. Frågan om det finns en marknad för en viss tjänst beror på hur en viss tjänst organiseras av den berörda myndigheten. Reglerna om statligt stöd gäller endast om en viss verksamhet tillhandahålls i en marknadsmiljö. Tjänstens ekonomiska art kan därför skilja sig åt från en medlemsstat till en annan. På grund av politiska val eller den ekonomiska utvecklingen kan klassificeringen av en viss tjänst dessutom komma att ändras över tiden. Vad som i dag inte är en marknadsverksamhet kan förvandlas till en sådan i framtiden, och vice versa.
12. En myndighets beslut att inte tillåta tredje man att tillhandahålla en viss tjänst (t.ex. därför att den vill tillhandahålla tjänsten internt) utesluter inte förekomsten av en ekonomisk verksamhet. Trots en sådan avskärmning av marknaden kan en

---

¹² Mål C-480/09, P AceaElectrabel Produzione SpA mot Europeiska kommissionen, REG 2010, punkterna 47–55 och mål C-222/04, Ministero dell'Economia e delle Finanze mot Cassa di Risparmio di Firenze SpA m.fl., punkt 112.

¹³ Mål C-222/04, Ministero dell'Economia e delle Finanze mot Cassa di Risparmio di Firenze SpA m.fl., REG 2006, s. I-289, punkterna 107–118 och 125.

¹⁴ De förenade målen 209/78–215/78 och 218/78, Van Landewyck/78, REG 1980, s. 3125, punkt 21, mål C-244/94 FFSA m.fl., REG 1995, s. I-4013 och mål C-49/07, MOTOE, REG 2008, s. I-4863, punkterna 27 and 28.

¹⁵ Mål 118/85, kommissionen mot Italien, REG 1987, s. 2599, punkt 7, mål C-35/96, kommissionen mot Italien, REG 1998, s. I-3851, punkt 36 och de förenade målen C-180/98–C-184/98, Pavlov m.fl., punkt 75.

ekonomisk verksamhet existera om andra aktörer har vilja och kapacitet att tillhandahålla tjänsten på den berörda marknaden.

13. Eftersom distinktionen mellan ekonomiska och icke-ekonomiska tjänster beror på politiska och ekonomiska särdrag i en viss medlemsstat, är det inte möjligt att upprätta en uttömmande förteckning över verksamheter som på förhand sett aldrig skulle vara ekonomiska. En sådan förteckning skulle inte tillföra någon verklig rättssäkerhet och skulle således vara av begränsad nytta. Syftet med de följande punkterna är i stället att klargöra distinktionen med avseende på ett antal viktiga områden.
14. I avsaknad av en definition av ekonomisk verksamhet i fördragen förefaller rättspraxisen erbjuda olika kriterier för tillämpningen av inre marknadsreglerna och för tillämpningen av konkurrenslagstiftningen¹⁶.

2.1.2. Utövandet av offentliga befogenheter

15. Det följer av domstolens rättspraxis att artikel 107 i EUF-fördraget inte gäller när staten ingriper genom offentlig maktutövning¹⁷ eller när myndigheter som härrör från staten agerar i egenskap av offentliga myndigheter¹⁸. Ett företag kan anses agera genom att utöva offentliga befogenheter när verksamheten i fråga är en uppgift som utgör en del av statens väsentliga funktioner eller anknyter till dessa funktioner genom sin art, sitt syfte och de regler det omfattas av¹⁹. Generellt sett är verksamheter som i sig utgör en del av befogenheterna att utöva offentlig makt och utförs av staten inte ekonomisk verksamhet. Exempel är verksamheter som avser följande:

- Armén eller polisen.
- Flygnavigationssäkerhet och kontroll över flygtrafiken²⁰.
- Sjötrafiksäkerhet och kontroll av sjötrafiken²¹.
- Föreningensbegränsande övervakning²².
- Organisation, finansiering och verkställighet av fängelsedomar²³.

---

¹⁶ Mål C-519/04 P, David Meca-Medina och Igor Majcen mot kommissionen, REG 2006, s. I-6991, punkterna 30–33; mål C-350/07, Kattner Stahlbau, REG 2009, s. I-1513, punkterna 66, 72, 74 och 75 samt yttrande från generaladvokat Poiares Maduro avgivet den 10 november 2005 i mål C-205/03, P. Fenin REG 2006, s. I-6295, punkterna 50 och 51.

¹⁷ Mål C-118/85, kommissionen mot Italien, punkterna 7 och 8.

¹⁸ Mål C-30/87, Bodson/Pompes funèbres des régions libérées, REG 1988, s. I-2479, punkt 18.

¹⁹ Se särskilt mål C-364/92, SAT/Eurocontrol, REG 1994, s. I-43, punkt 30.

²⁰ Mål C-364/92, SAT/Eurocontrol, punkt 27 och mål C-113/07 P, Selex Sistemi Integrati mot kommissionen, REG 2009, s. I-2207, punkt 71.

²¹ Kommissionens beslut av den 16 oktober 2002 i ärende N 438/02 - Belgien – Stöd till hamnmyndigheter, EGT C 284, 21.11.2002.

²² Mål C-343/95, Cali & Figli, REG 1997, s. I-1547, punkt 22.

²³ Kommissionens beslut i ärende N 140/2006 – Litauen – Stöd till statliga företag som är verksamma vid uppfostringsanstalter, EUT C 244, 11.10.2006.

2.1.3. Social trygghet

16. Huruvida system på området social trygghet ska klassificeras som ekonomisk verksamhet beror på hur de är inrättade och strukturerade. I allt väsentligt gör EU-domstolarna en distinktion mellan ekonomiska system och system baserade på solidaritetsprincipen.
17. EU-domstolarna tillämpar en rad olika kriterier för att fastställa om ett system för social trygghet är solidaritetsbaserat och därför inte utgör en ekonomisk verksamhet. En mängd faktorer kan vara viktiga i detta avseende:
- Om medlemskap i systemet är obligatoriskt²⁴.
  - Om stödordningen har ett rent socialt syfte²⁵.
  - Huruvida systemet drivs utan vinstsyfte²⁶.
  - Om förmånerna är oberoende av hur stora bidrag som lämnats²⁷.
  - Om de förmåner som betalas inte nödvändigtvis står i proportion till den försäkrades inkomster²⁸.
  - Om systemet övervakas av staten²⁹.
18. Sådana solidaritetsbaserade system måste särskiljas från ekonomiska system³⁰. Till skillnad från solidaritetsbaserade system kännetecknas system av ekonomisk karaktär i regel av följande:
- Frivilligt medlemskap³¹.
  - Principen om kapitalisering (rättigheterna är beroende av inbetalda bidrag och systemets ekonomiska resultat)³².
  - Sin icke-kommersiella karaktär³³.

---

²⁴ De förenade målen C-159/91 och C-160/91, Poucet och Pistre, REG 1993, s. I-637, punkt 13.

²⁵ Mål C-218/00, Cital och INAIL, punkt 45.

²⁶ De förenade målen C-264/01, C-306/01, C-354/01 och C-355/01, Bundesverband AOK, REG 2004, s. I-2493, punkterna 47–55.

²⁷ De förenade målen C-159/91 och C-160/91, Poucet och Pistre, punkterna 15–18.

²⁸ Mål C-218/00, Cital och INAIL, punkt 40.

²⁹ De förenade målen C-159/91 och C-160/91, Poucet och Pistre, punkt 14; mål C-218/00, Cital och INAIL, punkt 43–48, de förenade målen C-264/01, C-306/01, C-354/01 och C-355/01, Bundesverband AOK, punkterna 51–55.

³⁰ Se särskilt mål C-244/94, FFSA m.fl., punkt 19.

³¹ Mål C-67/96, Albany, REG 1999, s. I-5751, punkterna 80–87.

³² Mål C-244/94, FFSA m.fl., punkterna 9 och 17–20; mål C-67/96, Albany, punkterna 81–85; se även de förenade målen C-115/97 till C-117/97 Brentjens, REG 1999, s. I-6025, punkterna 81–85, mål C-219/97, Drijvende Bokken REG 1999, s. I-6121, punkterna 71–75 och de förenade målen C-180/98 till C-184/98, Pavlov m.fl., punkterna 114 och 115.

³³ De förenade målen C-115/97 till C-117/97, Brentjens.

- Rättigheter som kompletterar dem som tillhandahålls i ett grundläggande system³⁴.

19. I vissa system kombineras inslag ur bägge kategorierna. I sådana fall är klassificeringen av systemet beroende av att man gör en analys av systemets olika beståndsdelar och deras respektive vikt³⁵.

2.1.4. *Hälso- och sjukvård*

20. I EU skiljer sig de olika hälso- och sjukvårdssystemen betydligt från varandra i olika medlemsstater. I vilken utsträckning olika vårdgivare konkurrerar med varandra i en marknadsmiljö beror till stor del på dessa nationella särdrag:

- I vissa medlemsstater är de allmänna sjukhusen en integrerad del av det nationella hälso- och sjukvårdssystemet och nästan helt och hållet baserade på solidaritetsprincipen³⁶. Sådana sjukhus finansieras direkt med sociala avgifter och andra statliga medel och deras tjänster är gratis för dem som är anslutna till systemet på grundval av principen om allmän täckning³⁷. EU-domstolarna har bekräftat att om en sådan struktur finns bedriver de berörda organisationerna inte sin verksamhet i egenskap av företag³⁸.
- Där ovannämnda struktur finns är inte heller verksamheter som i sig kan vara av ekonomisk art, men som utförs enbart i syfte att tillhandahålla en annan tjänst av icke-ekonomisk art, inte av ekonomisk karaktär. En organisation som köper varor - även i stora kvantiteter - för att kunna erbjuda en tjänst som inte är av ekonomisk art fungerar inte som ett företag bara därför att det är en köpare på en viss marknad³⁹.
- I många andra medlemsstater erbjuder sjukhus och andra vårdgivare sina tjänster mot ersättning, antingen direkt från patienterna eller via deras försäkring⁴⁰. I sådana system förekommer det ett visst mått av konkurrens mellan sjukhus när det gäller tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster. Om så är fallet kan en vårdtjänst inte klassificeras som icke-ekonomisk bara därför att den tillhandahålls av ett offentligt sjukhus.
- EU-domstolarna har också klargjort att vårdtjänster som oberoende läkare och andra privatpraktiserande läkare tillhandahåller mot ersättning på egen risk ska betraktas som ekonomisk verksamhet⁴¹. Samma principer skulle gälla för oberoende apotek.

³⁴ De förenade målen C-180/98 till C-184/98, Pavlov m.fl.

³⁵ Mål C-350/07, Kattner Stahlbau, REG 2009, s. I-1513.

³⁶ Utifrån EU-domstolarnas rättspraxis är det spanska nationella hälso- och sjukvårdssystemet det viktigaste exemplet.

³⁷ Beroende på systemets allmänna egenskaper kan det hända att avgifter som endast täcker en försumbar del av den faktiska kostnaden för tjänsten inte påverkar klassificeringen av tjänsten som icke-ekonomisk.

³⁸ Mål T-319/99, FENIN, REG 2003, s. II-357, punkt 39.

³⁹ Mål T-319/99, Fenin, punkt 40.

⁴⁰ Se t.ex. mål C-244/94, FFSA, mål C-67/96 Albany, de förenade målen C-115/97, C-116/97 och C-117/97, Brentjens samt mål C-219/97, Drijvende Bokken.

⁴¹ Se de förenade målen C-180 till C-184/98, Pavlov m.fl., punkterna 75 och 77.

2.1.5. Utbildning

21. Det har fastställts i EU:s rättspraxis att allmän utbildning som anordnas inom ett nationellt utbildningssystem som finansieras och övervakas av staten får betraktas som icke-ekonomisk verksamhet. I detta avseende har domstolen påpekat att staten,

genom att upprätta och upprätthålla ett sådant system för offentlig undervisning som i regel finansieras med medel ur den offentliga budgeten och inte av eleverna eller deras föräldrar, inte avser att bedriva verksamhet i vinstsyfte utan endast att uppfylla sina sociala, kulturella och utbildningspolitiska uppgifter gentemot sina medborgare⁴².

22. Enligt samma rättspraxis påverkas den offentliga utbildningens icke-ekonomiska art i princip inte av att elever eller deras föräldrar ibland måste betala undervisnings- eller inskrivningsavgifter som bidrar till att finansiera kostnaderna för att driva systemet. Sådana avgifter täcker ofta endast en bråkdel av de verkliga kostnaderna för tjänsten och kan således inte betraktas som betalning för den tjänst som tillhandahålls. Därför ändrar de inte det faktum att en offentlig utbildningstjänst som främst finansieras med offentliga medel är av icke-ekonomisk art⁴³. Dessa principer kan omfatta offentliga undervisningstjänster, t.ex. yrkesutbildning⁴⁴, privata och offentliga grundskolor⁴⁵ och förskolor⁴⁶, sekundär undervisning vid universitet⁴⁷ samt tillhandahållande av utbildning vid universitet⁴⁸.

23. Sådana offentligt tillhandahållande av utbildningstjänster måste särskiljas från tjänster som finansieras främst av föräldrar och elever eller kommersiella intäkter. T.ex. kommersiella företag som erbjuder högre utbildning som finansieras helt och hållet av studenter omfattas helt klart av denna kategori. I vissa medlemsstater kan också offentliga institutioner erbjuda utbildningstjänster som, på grund av sin art, finansieringsstruktur och förekomsten av konkurrerande privata organisationer, ska betraktas som ekonomiska.

24. I rambestämmelserna för forskning, utveckling och innovation har kommissionen klargjort att vissa verksamheter som bedrivs av universitet och forskningsorganisationer faller utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd⁴⁹. Detta gäller forskningsorganisationers primära verksamhet, nämligen:

- Utbildning för fler och bättre kvalificerade anställda.
- Oberoende forskning och utveckling för ökad kunskap och förståelse, även forskningssamverkan och utveckling.
- Spridning av forskningsresultat.

---

⁴² Se bl.a. mål C-318/05, kommissionen mot Tyskland, REG 2007, s. I-6957, punkt 68.

⁴³ Eftadomstolens dom av den 21 februari 2008 i mål E-5/07.

⁴⁴ Mål 263/86, Humbel, REG 1988, s. 5365.

⁴⁵ Mål C-318/05, kommissionen mot Tyskland, REG 2007, s. I-6957 och mål C-76/05, Schwartz, REG 2007, s. 6849.

⁴⁶ Eftadomstolens dom av den 21 februari 2008 i mål E-5/07.

⁴⁷ Mål C-281/06, Jundt, REG 2007, s. I-12231.

⁴⁸ Mål 109/02, Wirth, REG 1993, s. I-6447.

⁴⁹ Gemenskapens rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation (EUT C 323, 30.12.2006, s. 1).

25. Kommissionen har också klargjort att tekniköverföring (licensiering, avknoppningar eller andra former för förvaltning av kunskap som forskningsorganisationen har skapat) är av icke-ekonomisk art⁵⁰ om den är intern till sin natur och alla inkomster återinvesteras i de berörda forskningsorganisationernas primärverksamhet⁵¹.

2.2. Statliga medel

26. Endast förmåner som beviljats direkt eller indirekt genom statliga medel kan utgöra statligt stöd i den mening som avses i artikel 107 i EUF-fördraget⁵². Förmåner som finansieras med privata medel kan leda till att vissa företag får en starkare ställning, men omfattas inte av artikel 107 i EUF-fördraget.
27. En sådan överföring av statliga medel kan ske på många olika sätt, t.ex. i form av direkta bidrag, skattelättnader och naturaförmåner. Särskilt det faktum att staten inte tar ut marknadspriser för vissa tjänster innebär att den avstår från statliga medel. I sin dom av den 16 maj 2002 i Stardust-målet⁵³ bekräftade domstolen också att ett offentligt företags resurser utgör statliga medel i den mening som avses i artikel 107 i EUF-fördraget, eftersom myndigheterna kan kontrollera dessa resurser. I fall där ett företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse finansieras med medel som tillhandahålls av ett offentligt företag och denna finansiering ska tillskrivas staten kan sådan finansiering således utgöra statligt stöd.
28. Beviljande, utan anbudsförfarande, av tillstånd att ta i besittning eller använda offentlig egendom, eller av andra särskilda eller exklusiva rättigheter med ett ekonomiskt värde, kan medföra att staten avstår från statliga medel och ge stödmottagarna en fördel⁵⁴.
29. Medlemsstater kan i vissa fall finansiera en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse med skatter eller avgifter som betalas av vissa företag eller användare. Inkomsterna från skatterna och avgifterna överförs till de företag som anförtrotts att tillhandahålla den berörda tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse. Domstolen har prövat denna typ av finansieringsarrangemang, särskilt i sin dom av den 2 juli 1974 i mål 173/73, Italien mot kommissionen⁵⁵, där den fastslog att

eftersom medlen i fråga finansieras genom obligatoriska avgifter som införts genom lagstiftning och eftersom de, såsom detta fall visar, förvaltas och fördelas i enlighet med bestämmelserna i den lagstiftningen, måste de anses vara statliga medel i den mening som

---

⁵⁰ Enligt fotnot 25 i FoUI-rambestämmelserna avses med ”intern till sin natur” en situation där förvaltningen av forskningsorganisationens kunskap sköts av en avdelning inom eller ett dotterbolag till forskningsorganisationen eller tillsammans med andra forskningsorganisationer. Utläggning av tillhandahållande av särskilda tjänster till tredje part genom öppna anbudsförfanden leder inte till att sådan verksamhet inte betraktas som intern.

⁵¹ Se punkterna 3.1.1 och 3.1.2 i FoUI-rambestämmelserna.

⁵² De förenade målen C-52/97 till C-54/97, Viscido m.fl., REG 1998, s. I-2629, punkt 13 och mål C-53/00, Ferring, REG 2001, s. I-9067, punkt 16.

⁵³ Mål C-482/99, Frankrike mot kommissionen, REG 2002, s. I-4397.

⁵⁴ Mål C-462/99, Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH mot Telekom-Control-Kommission, och Mobilkom Austria AG, REG 2003, s. I-05197, punkterna 92 och 93 och mål T-475/04, Bouygues och Bouygues Télécom SA mot kommissionen, REG 2007, s. II-02097, punkterna 101, 104, 105 och 111.

⁵⁵ Domstolens dom av den 2 juli 1974 i mål C-173/73, Italien mot kommissionen, REG, 709, punkt 16.

avses i artikel 107 i EUF-fördraget, även om de administreras av institutioner som inte är myndigheter. "

30. I sin dom av den 11 mars 1992 i målet *Compagnie Commerciale de l'Ouest*⁵⁶ bekräftade domstolen att åtgärder som finansieras genom skatteliknande avgifter utgör åtgärder som finansieras med statliga medel.
31. Detta innebär att ersättning för att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, som finansieras genom skatteliknande avgifter eller obligatoriska avgifter som ålagts av staten, och som förvaltas och fördelas i enlighet med lagstiftningen, utgör ersättning som beviljats genom statliga medel.

2.3. Påverkan på handeln

32. För att omfattas av artikel 107 i EUF-fördraget måste ersättning för allmännyttiga tjänster påverka eller hota att påverka handeln mellan medlemsstaterna. En sådan effekt förutsätter i allmänhet att det finns en marknad som är öppen för konkurrens. I fråga om marknader som inte är öppna för konkurrens kan det därför hända att stöd inte omfattas av artikel 107 i EUF-fördraget. Stöd som beviljats ett företag som är verksamt på en icke-avreglerad marknad kan dock påverka handeln om det mottagande företaget också är verksamt på avreglerade marknader. Detsamma gäller om andra företag tillhandahåller utbytbara tjänster.
33. Stödåtgärder kan även påverka handeln om det mottagande företaget inte självt deltar i gränsöverskridande verksamhet. I sådana fall kan nämligen ett internt utbud upprätthållas eller öka, med konsekvensen att möjligheterna för företag etablerade i andra medlemsstater att erbjuda sina tjänster i den medlemsstaten försämras⁵⁷.
34. Enligt domstolens rättspraxis finns det ingen tröskel eller procentsats under vilken handeln mellan medlemsstaterna inte kan anses ha påverkats⁵⁸. Att stödet eller det stödmottagande företaget är relativt litet betyder inte automatiskt att handeln mellan medlemsstater inte kan påverkas.
35. Å andra sidan har kommissionen i flera fall dragit slutsatsen att verksamheten i fråga hade en rent lokal karaktär och inte påverkade handeln mellan medlemsstaterna. Som exempel kan nämnas följande:
  - Simbassänger som enbart ska användas av lokalbefolkningen⁵⁹.
  - Lokala sjukhus som enbart är avsedda för lokalbefolkningen⁶⁰.

---

⁵⁶ De förenade målen C-78/90 till C-83/90, *Compagnie Commerciale de l'Ouest* m.fl. mot *Receveur Principal des Douanes de La Pallice Port*, REG 1992, s. I-1847, punkt 35. Se även de förenade målen C-34/01 till C-38/01, *Enirisorse SpA* mot *Ministero delle Finanze*, REG 2003, s. I-14243, punkt 26.

⁵⁷ Se särskilt mål C-280/00, *Altmark Trans GmbH* och *Regierungspräsidium Magdeburg* mot *Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, REG 2003, s. I-7747.

⁵⁸ Mål C-280/00, *Altmark Trans GmbH* och *Regierungspräsidium Magdeburg* mot *Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, punkt 81.

⁵⁹ Kommissionens beslut i ärende N 258/2000 – Tyskland – *Leisure Pool Dorsten*, EGT C 172, 16.6.2001, s. 16.

⁶⁰ Kommissionens beslut i ärende N 543/2001 – Irland – Skattemässiga avdrag för sjukhusinvesteringar, EGT C 154 28.6.2002, s. 4.

- Lokala museer som sannolikt inte drar till sig gränsöverskridande besökare⁶¹.
  - Lokala kulturevenemang där den potentiella publiken är lokalt begränsad⁶².
36. Slutligen behöver kommissionen inte granska allt ekonomiskt stöd som beviljas av medlemsstaterna. Förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse⁶³ föreskriver att stöd på mindre än 200 000 euro per företag under en treårsperiod inte omfattas av artikel 107.1 i EUF-fördraget. Särskilda tröskelvärden för stöd av mindre betydelse tillämpas inom transport-, fiske- och jordbrukssektorn⁶⁴ och för lokala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse⁶⁵.

3. PÅ VILKA VILLKOR ERSÄTTNING FÖR ALLMÄNNYTTIGA TJÄNSTER INTE UTGÖR STATLIGT STÖD

3.1. De kriterier som har fastställts av domstolen

37. Domstolen klargjorde ytterligare i sin dom i Altmark-målet av den 24 juli 2003⁶⁶ under vilka förhållanden ersättning för allmännyttiga tjänster eventuellt inte utgör statligt stöd eftersom ersättningen inte medför några fördelar.
38. Domstolen fastslog följande:

"En statlig åtgärd omfattas inte av artikel 92.1 i fördraget (numera artikel 107.1 i EUF-fördraget) i den mån som åtgärden skall anses utgöra ersättning som motsvarar ett vederlag för tjänster som det mottagande företaget har tillhandahållit för att fullgöra skyldigheter avseende allmännyttiga tjänster, när åtgärden i själva verket inte innebär att dessa företag gynnas ekonomiskt och således inte har som verkan att dessa företag får en mer fördelaktig konkurrensställning än konkurrerande företag. För att det i ett konkret fall ska kunna anses att en sådan ersättning inte utgör statligt stöd måste dock ett antal villkor uppfyllas:

- ... För det första ska det mottagande företaget faktiskt ha ålagts public service-skyldigheter och dessa skyldigheter ska vara klart definierade. ...

⁶¹ Kommissionens beslut i ärende N 630/2003 – Italien – Lokala museer – Sardinien, EUT C 275, 8.12.2005, s. 3.

⁶² Kommissionens beslut i ärende N 257/2007 – Spanien – Bidrag för teaterproduktioner, EUT C 173, 26.7.2007, s. 2.

⁶³ Kommissionens förordning (EG) nr 1998/2006 av den 15 december 2006 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i fördraget på stöd av mindre betydelse, EUT L 379, 28.12.2006.

⁶⁴ Se artikel 2.2 i förordning (EG) nr 1998/2006, kommissionens förordning (EG) nr 875/2007 av den 24 juli 2007 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse inom fiskerisektorn och om ändring av förordning (EG) nr 1860/2004 (EUT L 193, 25.7.2007, s. 6) och kommissionens förordning (EG) nr 1535/2007 av den 20 december 2007 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse inom sektorn för produktion av jordbruksprodukter (EUT L 337, 21.12.2007, s. 35).

⁶⁵ [Reference to new de minimis regulation].

⁶⁶ Dom av den 24 juli 2003 i mål C-280/00, Altmark Trans GmbH och Regierungspräsidium Magdeburg mot Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, REG 2003, s. I-7747.

- ... För det andra skall de kriterier på grundval av vilka ersättningen beräknas vara fastställda i förväg på ett objektivt och öppet sätt, på så sätt att det kan undvikas att ersättningen medför att det mottagande företaget gynnas ekonomiskt i förhållande till konkurrerande företag. ... Om en medlemsstat ersätter de förluster som ett företag åsamkats utan att kriterierna för en sådan ersättning har fastställts i förväg, när det i efterhand visar sig att genomförandet av vissa uppgifter inom ramen för skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster inte har varit ekonomiskt lönsamt, utgör detta också en ekonomisk åtgärd som omfattas av begreppet statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 i fördraget (numera artikel 107.1 i EUF-fördraget).
  - ... För det tredje får ersättningen inte överstiga vad som krävs för att täcka hela eller delar av de kostnader som har uppkommit i samband med skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, med hänsyn tagen till de intäkter som därvid har erhållits och till en rimlig vinst ...
  - ... För det fjärde skall, när det företag som ges ansvaret för att tillhandahålla de allmännyttiga tjänsterna i ett konkret fall inte har valts ut efter ett offentligt upphandlingsförfarande som gör det möjligt att välja den anbudsgivare som kan tillhandahålla dessa tjänster till den lägsta kostnaden för det allmänna, storleken av den nödvändiga ersättningen fastställas på grundval av en undersökning av de kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag som är utrustat med transportmedel som är lämpliga för att fullgöra den allmänna trafikplikten som ålagts det skulle ha åsamkats vid fullgörandet av trafikplikten, med hänsyn tagen till de intäkter som därvid skulle ha erhållits och till en rimlig vinst på grund av fullgörandet av trafikplikten⁶⁷.
39. Följande avsnitt handlar om de olika krav som fastställts i denna rättspraxis, nämligen begreppet tjänst av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 106 i EUF-fördraget⁶⁸, behovet av ett beslut om tilldelning⁶⁹, skyldigheten att fastställa ersättningsparametrarna⁷⁰ samt principerna för undvikande av överkompensation⁷¹.

3.2. Förekomsten av en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse

40. Begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är ett föränderligt begrepp som bl.a. beror på medborgarnas behov, den tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen samt sociala och politiska preferenser i den berörda medlemsstaten. EU-domstolen har slagit fast att tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är tjänster som har vissa särdrag jämfört med andra typer av ekonomisk verksamhet⁷².

⁶⁷ Mål C-280/00, Altmark Trans GmbH och Regierungspräsidium Magdeburg mot Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, punkterna 87–93.

⁶⁸ Se avsnitt 3.2 nedan.

⁶⁹ Se avsnitt 3.3 nedan.

⁷⁰ Se avsnitt 3.4 nedan.

⁷¹ Se avsnitt 3.5 nedan.

⁷² Mål C-179/90, Merci convenzionali porto di Genova, REG 1991, s. I-5889, punkt 27, mål C-242/95 GT-Link A/S, REG 1997, s. I-4449, punkt 53 och mål C-266/96, Corsica FerriesFrance SA, REG 1998, s. I-3949, punkt 45.

41. I avsaknad av särskilda EU-bestämmelser som fastställer räckvidden för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har medlemsstaterna stor handlingsfrihet när det gäller att definiera en viss tjänst som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och att bevilja tjänsteleverantören ersättning för tillhandahållandet av tjänsten. Kommissionens behörighet i detta avseende är begränsad till att kontrollera huruvida medlemsstaten har gjort ett uppenbart fel vid avgränsningen av en tjänst som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse⁷³ och för att bedöma statligt stöd som ingår i ersättningen.
42. Det följer av artikel 106.2 i EUF-fördraget att företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse är företag med "ett särskilt uppdrag". Rent allmänt innebär uppdraget att tillhandahålla en särskild allmännyttig tjänst tillhandahållandet av tjänster som ett företag, om det beaktar sitt eget kommersiella intresse, inte skulle åta sig eller inte åta sig i samma utsträckning eller på samma villkor⁷⁴. Genom att tillämpa ett kriterium som avser allmänintresset kan medlemsstaterna eller Europeiska unionen förena sådana tjänster med särskilda skyldigheter.
43. Kommissionen anser således därför att det inte är möjligt att ge ersättning för tjänster som redan tillhandahålls eller kan tillhandahållas på ett tillfredsställande sätt och enligt villkor (t.ex. pris och tillgång till tjänsten) som är förenliga med allmänintresset, som det definieras av staten, av företag som utövar sin verksamhet i enlighet med marknadsreglerna. Kommissionen anser också att de tjänster som ska klassificeras som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse måste vara riktade till medborgarna eller ligga i hela samhällets intresse.
44. Ett viktigt exempel på denna princip är bredbandssektorn, för vilken kommissionen redan har givit några klara indikationer på vilka typer av verksamhet som kan betraktas som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Kommissionen anser framför allt att i områden där privata investerare redan har investerat i infrastruktur för bredband (eller håller på att bygga ut sin befintliga nätinfrastruktur) och redan erbjuder konkurrenskraftiga bredbandstjänster med tillfredsställande täckning, bör inrättandet av parallell bredbandsinfrastruktur inte betraktas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Om investerare däremot inte är i stånd till att tillhandahålla tillräcklig bredbandstäckning, kan ersättning för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse beviljas på vissa villkor⁷⁵.

3.3. Beslut om tilldelning

45. Begreppet tjänst av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 106 i EUF-fördraget innebär att de berörda företagen har anförtrotts ett särskilt uppdrag av staten⁷⁶. För att rättspraxis i Altmark-domen ska följas krävs det att det berörda företags och

---

⁷³ Mål T-289/03, BUPA m.fl. mot kommissionen, REG 2008, s. II-81, punkterna 166–169 och 172 samt mål T-17/02, Fred Olsen, REG 2005, s. II-2031, punkt 216.

⁷⁴ Se särskilt artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1370/2007 av den 23 oktober 2007 om kollektivtrafik på järnväg och väg och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1191/69 och (EEG) nr 1107/70 (EUT L 315, 3.12.2007, s. 1).

⁷⁵ För närmare bestämmelser se punkterna 24–30 i meddelandet från kommissionen – *Gemenskapens riktlinjer för tillämpning av reglerna för statligt stöd på snabb utbyggnad av bredbandsnät* (EUT C 235, 30.9.2009, s. 7).

⁷⁶ Se särskilt domen i mål C-127/73, BRT mot SABAM, REG 1974, s. 313.

myndighetens skyldigheter fastställs i uppdraget att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.

46. Uppdraget att tillhandahålla allmännyttiga tjänster ska tilldelas företagen genom en officiell handling som, beroende på lagstiftningen i medlemsstaterna, kan vara en lag eller annan författning eller ett avtal. Uppdraget kan också fastställas genom flera handlingar. På grundval av kommissionens strategi i sådana fall ska i handlingen eller handlingarna åtminstone anges följande:
- Innebörden av skyldigheterna i samband med tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster och skyldigheternas varaktighet.
  - Företaget och, i förekommande fall, det territorium som berörs.
  - Innebörden av exklusiva eller särskilda rättigheter som beviljats företaget av myndigheten i fråga.
  - Metoderna för att beräkna, kontrollera och se över ersättningen.
  - Åtgärder för att undvika och återkräva eventuell överkompensation.
47. Att tjänsteleverantören deltar i den process genom vilken den anförtros en allmännyttig tjänst betyder inte att uppdraget inte har sin grund i en myndighetsåtgärd, även om uppdraget ges på tjänsteleverantörens begäran⁷⁷. I vissa medlemsstater är det inte ovanligt att myndigheterna finansierar tjänster som utvecklats och föreslagits av leverantören själv. Myndigheten måste dock besluta om den godkänner tjänsteleverantörens förslag innan den kan bevilja någon ersättning. Det är ovidkommande huruvida de nödvändiga inslagen i beslutet om tilldelning tas in direkt i beslutet att godta leverantörens förslag eller om en särskild rättsakt, t.ex. ett avtal med leverantören, införs.

3.4. Ersättningsparametrar

48. De parametrar som ligger till grund för beräkningen av ersättningen måste vara fastställda i förväg på ett objektiva och öppet sätt för att säkerställa att de inte medför en ekonomisk fördel som skulle kunna gynna det stödmottagande företaget på bekostnad av konkurrerande företag.
49. Behovet av att fastställa ersättningsparametrarna i förväg innebär inte att ersättningen måste beräknas på grundval av en särskild formel (t.ex. ett visst pris per dag, per måltid, per passagerare eller per antal användare). Det som har betydelse är endast att det redan från början är klart hur ersättningen ska fastställas.
50. Om myndigheten beslutar att ersätta alla utgiftsposter för tjänsteleverantören måste den avgöra på förhand hur dessa kostnader kommer att fastställas och beräknas. Endast de kostnader som har direkt samband med tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse kan beaktas i detta sammanhang. Alla de inkomster som tillhandahållandet av tjänsten ger företaget måste dras av.

---

⁷⁷ mål T-17/02, Fred Olsen, REG 2005, s. II-2031, punkt 188.

51. Om företaget erbjuds en rimlig vinst som en del av ersättningen måste beslutet om tilldelning också ange kriterierna för hur denna vinst ska beräknas.
52. Om det föreskrivs att ersättningen ska ses över under den period som uppdraget omfattar ska beslutet om tilldelning ange hur översynen ska gå till och hur den eventuellt kan påverka det totala ersättningsbeloppet.
53. Om tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse har tilldelats genom ett anbudsförfarande måste metoden för att beräkna ersättningen ingå i den information som ges till alla de företag som vill delta i anbudsförfrandet.

3.5. Att undvika överkompensation

54. Ersättningen får inte överstiga vad som krävs för att täcka hela eller delar av de kostnader som har uppkommit i samband med skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, med hänsyn tagen till de intäkter som därvid har erhållits och till en rimlig vinst.
55. Med rimlig vinst avses den räntabilitet⁷⁸ som skulle krävas av ett typiskt företag som överväger om det ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse under hela den period beslutet om tilldelning gäller, med hänsyn tagen till graden av risk. Graden av risk beror på berörd bransch, typen av tjänst och ersättningsmekanismens särdrag. Denna räntabilitetsgrad bör om möjligt fastställas genom hänvisning till den räntabilitet som uppnås i samband med liknande typer av tjänstekontrakt på konkurrensmässiga villkor (t.ex. kontrakt som tilldelats genom ett anbudsförfarande). I sektorer där det inte finns något företag som är jämförbart med det företag som anförtrotts tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse kan det företaget jämföras med företag i andra medlemsstater eller, vid behov, med företag i andra branscher, under förutsättning att varje sektors särdrag beaktas. För att fastställa vad som utgör en rimlig vinst kan medlemsstaterna införa incitamentskriterier som framför allt avser kvaliteten på den tillhandahållna tjänsten och produktivitetsökningar. Effektivitetsvinster bör inte försämra kvaliteten på den tjänst som tillhandahålls.

3.6. Val av tjänsteleverantör

56. Den ersättning som erbjuds måste antingen vara resultatet av ett offentligt upphandlingsförfarande som gör det möjligt att välja den anbudsgivare som kan tillhandahålla dessa tjänster till den lägsta kostnaden för gemenskapen, eller resultatet av en jämförande analys av ett typföretag, välskött och tillräckligt utrustat med nödvändiga medel.

3.6.1. Ersättningsbelopp när en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse tilldelats enligt ett lämpligt anbudsförfarande

57. Det enklaste sättet för myndigheterna att uppfylla det fjärde Altmark-villkoret är att genomföra ett öppet, genomskådligt och icke-diskriminerande anbudsförfarande i enlighet med tillämpliga regler för offentlig upphandling, eftersom anbudet gör det

---

⁷⁸ Räntabilitet definieras här som den internränta som företaget uppnår på sitt investerade kapital under projekttiden, dvs internräntan för betalningar relaterade till avtalet.

möjligt att välja den anbudsgivare som kan tillhandahålla dessa tjänster till den lägsta kostnaden för gemenskapen.

58. Enligt vad som anges i avsnitt 5 ovan är ett sådant anbuds förfarande ofta ett obligatoriskt krav enligt befintliga EU-regler. Sådana skyldigheter att genomföra ett anbuds förfarande kan härröra inte bara från EU-direktiven om offentlig upphandling⁷⁹ utan också direkt från artiklarna 49–56 i EUF-fördraget⁸⁰ eller från särskilda sektorsspecifika regler.
59. Kommissionen betraktar upphandling som en lämplig metod även i fall där myndigheten i fråga vill införa komplexa avtalsvillkor (t.ex. avseende riskdelning) som är specifika för tjänsten i fråga och gör det svårt om inte omöjligt att jämföra den ersättning som begärs av en förutbestämd tjänsteleverantör med befintliga marknadsriktnärken.
60. På grundval av domstolens rättspraxis utesluter ett anbud förekomsten av statligt stöd endast om de tilldelningskriterier som myndigheten fastställt garanterar att tjänsten tillhandahålls till lägsta möjliga kostnad för gemenskapen.
61. Den beviljande myndigheten hindras inte från att fastställa kvalitativa standarder som alla anbudsgivare ska uppfylla eller från att ta hänsyn till kvalitativa aspekter avseende de olika förslagen i sitt beslut om kontraktstilldelning. Även miljömässiga eller sociala kriterier kan tillämpas i beslutet om kontraktstilldelning, förutsatt att dessa kriterier har tillräckligt nära anknytning till föremålet för den tillhandahållna tjänsten⁸¹.
- 3.6.2. *Ersättningsbelopp när tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse inte tilldelas inom ramen för ett anbuds förfarande*
62. Om det finns en allmänt accepterad marknadsersättning för en viss tjänst är denna ersättning det bästa riktmärket för ersättning i avsaknad av ett anbud⁸².
63. Om ingen sådan marknadsersättning existerar måste ersättningsbeloppet fastställas på grundval av en analys av de kostnader som ett typiskt företag, välskött och tillräckligt utrustat med materiella resurser för att kunna uppfylla de krav som tillhandahållandet av en allmännyttig tjänst ställer, skulle ha åsamkats vid fullgörandet av dessa skyldigheter, med hänsyn tagen till de intäkter som därvid har erhållits och till en rimlig vinst för att fullgöra dessa skyldigheter. Målet är att se till att ett ineffektivt företags höga kostnader inte tas som riktmärke.

---

⁷⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/17/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid upphandling på områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (EUT L 134, 30.4.2004, s. 1) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/18/EG av den 31 mars 2004 om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggtreprenader, varor och tjänster (EUT L 134, 30.4.2004, s. 114).

⁸⁰ Mål C-324/98, Telaustria Verlags GmbH och Telefonadress GmbH mot Telekom Austria AG, REG 2000, s. I-10745, och kommissionens tolkningsmeddelande om gemenskapsrättens tillämplighet på upphandlingskontrakt som inte, eller bara delvis, omfattas av direktiven om offentlig upphandling (EUT C 179, 1.8.2006, s. 2).

⁸¹ Se t.ex. mål C-513/99, Concordia Bus Finland Oy Ab mot Helsingfors stad och HKL-Bussiliikenne, REG 2002, s. I-7213, punkt 51.

⁸² Se t.ex. kommissionens beslut i ärende C 49/2006 – Italien – Statligt stöd som Italien har genomfört för att ersätta Poste Italiane för placering av räntebärande postkuponger, EUT L 189, 21.7.2009, s. 3.

64. När det gäller begreppet ”välskött företag”, och i avsaknad av en officiell definition, bör medlemsstaterna tillämpa objektiva kriterier som i ekonomiskt hänseende erkänns vara representativa för en tillfredsställande förvaltning. Kommissionen anser att enbart kriteriet att ett företag genererar vinst inte är tillräckligt för att det ska anses vara välskött. Hänsyn bör dock tas till det faktum att företagets finansiella resultat, särskilt inom de sektorer som oftast berörs av allmännyttiga tjänster, kan påverkas kraftigt av deras marknadsstyrka eller av gällande regler.
65. Kommissionen anser att begreppet ”välskött företag” innebär att gällande nationella, europeiska eller internationella redovisningsstandarder iakttas. Medlemsstaterna kan basera sin analys bl.a. på analytiska nyckeltal som är representativa för produktivitet (t.ex. avkastning på sysselsatt kapital, totala kostnad i förhållande till omsättning, omsättning per anställd, mervärde per anställd, personalkostnader i förhållande till förädlingsvärde). Medlemsstaterna kan också använda analytiska nyckeltal som avser kvaliteten på utbudet i förhållande till användarnas förväntningar. Ett företag som anförtrotts att tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse som inte uppfyller de kvalitativa kriterier som fastställs av den berörda medlemsstaten utgör inte ett välskött företag även om kostnaderna är låga.
66. Företag med sådana analytiska nyckeltal, som är typiska för en effektiv ledning, kan anses vara representativa för typiska företag. En analys och jämförelse av kostnadsstrukturerna måste dock beakta storleken på företaget i fråga och det faktum att det inom vissa sektorer sida vid sida kan finnas företag med mycket olika kostnadsstrukturer.
67. Hänvisningen till kostnaderna för ett ”typiskt” företag inom sektorn i fråga innebär att det finns ett betydande antal företag vars kostnader kan beaktas. Dessa företag kan vara belägna i samma medlemsstat eller i andra medlemsstater. Kommissionen anser dock att en hänvisning inte kan göras till kostnaderna för ett företag som är beläget i en annan region som har en monopolställning där eller erhåller ersättning för allmännyttiga tjänster på villkor som inte är förenliga med Europeiska unionens lagstiftning. De kostnader som ska beaktas är alla kostnader som hänför sig till tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse.
68. Om medlemsstaten kan visa att kostnadsstrukturen för det företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse motsvarar den genomsnittliga kostnadsstrukturen för effektiva och jämförbara företag inom sektorn i fråga, anses den ersättning som gör det möjligt för företaget att täcka sina kostnader, inbegripet en rimlig vinst, inte utgöra statligt stöd.
69. Med ”företag som är tillräckligt utrustat med materiella resurser” ska förstås ett företag som har de resurser som krävs för att omedelbart fullgöra den skyldighet att tillhandahålla en allmännyttig tjänst som åligger det företag som ska anförtros tillhandahållandet av tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse.
70. Med rimlig vinst avses den räntabilitet⁸³ som skulle krävas av ett typiskt företag som överväger om det ska tillhandahålla en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse under

---

⁸³ Räntabilitet definieras här som den internränta som företaget uppnår på sitt investerade kapital under projektiden, dvs internräntan för betalningar relaterade till avtalet.

hela den period beslutet om tilldelning gäller, med hänsyn tagen till graden av risk, i enlighet med avsnitt 3.5 ovan.